

กรมอุตุนิยมวิทยา

๔๓๕๓ ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐

METEOROLOGICAL DEPARTMENT

4353 Sukhumvit Road, Bangkok 10260, THAILAND

เอกสารวิชาการ

การปลูกทุเรียนระยะแคบ

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์

GROWING DURIAN IN A NARROW SPACE

RUNGROJE KLINSARP

เอกสารวิชาการ เลขที่

Technical Document

การปลูกทุเรียนระยะแคบ
GROWING DURIAN IN A NARROW SPACE

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์
ส่วนอุตุนิยมวิทยาเกษตร
กองพัฒนาอุตุนิยมวิทยา
กรกฎาคม ๒๕๖๗

RUNGROJE KLINSARP
AGROMETEOROLOGICAL SUB – DIVISION
METEOROLOGICAL DEVELOPMENT DIVISION
JULY 2024

คำนำ

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าทุเรียนเป็นราชาแห่งผลไม้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นไม้ผลที่ปลูกยาก แต่ตายง่าย การปลูกทุเรียนมีมากมายหลายรูปแบบ เช่น การปลูกแบบชุดหลุมปลูก การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก การปลูกแบบดั้งเดิม (8*8 เมตร หรือ 10*10 เมตร) และการปลูกระยะแคบหรือระยะชิด (3*7 เมตร หรือ 4*7 เมตร) เป็นต้น ในการปลูกทุเรียนระยะแคบสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมหรือความต้องการของผู้ปลูก การจัดทำเอกสารเรื่องการปลูกทุเรียนระยะแคบในครั้งนี้ ผู้เขียนมีความประสงค์ให้ผู้ที่ได้ศึกษามีความรู้และความเข้าใจในด้านการจัดการแปลงปลูก และการดูแลรักษาทุเรียน เพื่อลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุนการผลิต ดูแลสะดวก ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และสร้างรายได้อย่างคุ้มค่า จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้สนใจที่จะปลูกทุเรียนต่อไป

รุ่งโรจน์ กลิ่นทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน	1
1.3 ลักษณะสายพันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย	2
1.4 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต ของทุเรียน	4
1.5 ประโยชน์ของการปลูกทุเรียนระยะแคบ	6
บทที่ 2 การเตรียมการก่อนปลูก	8
2.1 การเตรียมพื้นที่	8
2.2 การคัดเลือกสายพันธุ์	8
บทที่ 3 การปลูกทุเรียนระยะแคบ	9
3.1 กิ่งพันธุ์ต้องกิ่งกระโดง	9
3.2 การปลูกระยะแคบ	9
3.3 จัดโครงสร้างต้นตั้งแต่เล็กและไว้กิ่งที่เหมาะสม	9
3.4 การตัดแต่งทรงพุ่ม	10
3.5 การขึ้นลอนลูกฟูกเพื่อลดโรคในทุเรียน	10
บทที่ 4 การดูแลรักษา	11
4.1 การพรางแสงสำหรับต้นเล็ก	11
4.2 การให้น้ำ	11
4.3 การตัดแต่งกิ่ง ดอก ผล และการค้ำยันต้นทุเรียน	12
4.4 การให้ปุ๋ย	13

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญของทุเรียน	15
5.1 แมลงศัตรู	15
5.2 โรคของทุเรียน	16
บทที่ 6 การเก็บเกี่ยว	19
บทที่ 7 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	21
บทที่ 8 บทสรุป	22
8.1 แนวทางการปลูกทุเรียนระยะแคบ	22
8.2 แนวโน้มและอนาคตของการปลูกทุเรียนระยะแคบ	23
บรรณานุกรม	24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ทุเรียนเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกและภาคใต้ เช่น จันทบุรี ระยอง ตราด ชุมพร และนครศรีธรรมราช ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกทุเรียนรายใหญ่ของโลก โดยมีตลาดหลัก ได้แก่ จีน ฮองกง มาเลเซีย และสิงคโปร์ รายได้จากการส่งออกทุเรียนสูงขึ้นทุกปี ทำให้เกษตรกรมีรายได้ดีและกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น จากความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดความต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารพิษ นอกจากนี้การปลูกทุเรียนยังเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น สวนทุเรียนเชิงท่องเที่ยว ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและชิมทุเรียนสดจากสวน ส่งผลให้มีการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ช่วยเสริมสร้างคุณค่าของเกษตรกรไทยในเวทีโลก แต่การปลูกทุเรียนยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ ฝนตกหนักหรือแล้งจัด ส่งผลต่อการออกดอกและติดผลของทุเรียน พายุและลมแรงอาจทำให้ต้นทุเรียนหักโค่นหรือผลร่วงเสียหาย ปัญหาศัตรูพืชและโรคระบาด โรครากรเน่าโคนเน่าส่งผลให้ต้นทุเรียนแห้งตาย แมลงศัตรู เช่น เพลี้ยไฟ หนอนเจาะผล และไรแดง ทำให้ผลผลิตเสียหายและคุณภาพลดลง ปัญหาการจัดการสวน และคุณภาพผลผลิต เกษตรกรบางส่วนขาดความรู้เรื่องการจัดการสวนที่เหมาะสม เช่น การใช้ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง และการควบคุมน้ำ การเร่งเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสุกสมบูรณ์ ทำให้ทุเรียนด้อยคุณภาพและเสียชื่อเสียงในตลาด ปัญหาด้านแรงงาน การขาดแคลนแรงงานในการดูแลสวนและเก็บเกี่ยว เนื่องจากแรงงานภาคเกษตรลดลง ค่าแรงที่สูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น

การปลูกทุเรียนระยะแคบเป็นวิธีหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่เกษตรกรซึ่งมีลักษณะทรงแบนเหมือนพัด หรือก้างปลา หรือคนกำลังยืนและกางแขนออก ทำให้มีข้อดีหลายประการ เช่น เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ บริหารจัดการได้ง่ายขึ้น สามารถจัดระบบน้ำ ปุ๋ย และการดูแลรักษาได้อย่างเป็นระบบ มีความสะดวกด้านการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตรเข้าไปใช้งาน รวมถึงลดจำนวนแรงงานได้ ทำให้มีต้นทุนการผลิตลดลง

1.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

ทุเรียนมีชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio zibethinus* Murray ชื่อสามัญ Durian วงศ์ Bombacaceae เป็นไม้ผลยืนต้นและผลัดใบ ผลทุเรียนมีขนาดใหญ่ละมีหนามแข็งปกคลุมทั่วเปลือก ลำต้นตรงสูง 25-50 เมตร ขึ้นอยู่กับชนิด แตกกิ่งเป็นมุมแหลม ปลายกิ่งตั้งกระจายกิ่งกลางลำต้นขึ้นไป เปลือกชั้นนอก

ของลำต้นมีสีเทาแก่ ผิวขรุขระหลุดลอกออกเป็นสะเก็ด ไม่มียาง เป็นใบเดี่ยว เกิดกระจายทั่วกิ่ง เกิดเป็นคู่ อยู่ตรงกันข้ามในระนาบเดียวกัน ก้านใบกลมยาว 2-4 เซนติเมตร แผ่นใบรูปไข่ แกมขอบขนานปลายใบ เรียวแหลมยาว 10-18 เซนติเมตร ผิวใบเรียบลื่น มีไขนวล ใบด้านบนมีสีเขียว ท้องใบมีสีน้ำตาล เส้นใบ ด้านล่างนูนเด่น ขอบใบเรียบ เป็นดอกช่อมี 3-30 ช่อ บนกิ่งเดียวกัน เกิดตามลำต้น และกิ่งก้านยาว 1-2 เซนติเมตร ลักษณะดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก 5 กลีบ บางครั้งอาจมี 4 หรือ 6 กลีบ มีสีขาวหอม

ลักษณะดอกคล้ายระฆัง มีช่วงเวลาออกดอก 1-2 ครั้ง/ปี ช่วงเวลาออกดอกขึ้นอยู่กับชนิด สายพันธุ์ และสถานที่ปลูก โดยทั่วไปทุเรียนจะให้ผลเมื่อมีอายุ 4-5 ปี โดยจะออกตามกิ่งและสูกหลังจาก ผสมเกสรไปแล้ว 3 เดือน ผลเป็นผลสดชนิดผลเดี่ยว อาจยาวมากกว่า 30 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 1-3 กิโลกรัม เป็นรูปรีถึงกลม เปลือกทุเรียนมีหนามเมื่อแก่ผลมีสีเขียว เมื่อสุกมีสีน้ำตาลอ่อน แตกตาม แต่ละส่วน ผลเรียกเป็นพู เนื้อในมีตั้งแต่สีเหลืองอ่อนถึงแดงขึ้นอยู่กับชนิด เนื้อในจะนุ่มกึ่งอ่อนกึ่งแข็ง มีรสหวาน เมล็ดมีเยื่อหุ้ม กลมรี เปลือกหุ้มสีน้ำตาลผิวเรียบ เนื้อในเมล็ดสีขาวรสชาติฝาด

1.3 ลักษณะสายพันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย

ทุเรียนเป็นไม้ผลที่ได้รับความนิยมบริโภคในปัจจุบันเป็นอย่างมากซึ่งมีอยู่หลายพันธุ์ แต่พันธุ์ ที่ได้รับความนิยมปลูกในประเทศไทย มีดังนี้

1.3.1 พันธุ์หมอนทอง เป็นสายพันธุ์ที่ได้รับความนิยมและขายได้ราคาดี จะให้ผลแก่เก็บเกี่ยวได้ ประมาณเดือนมิถุนายน หากพื้นที่มีน้ำขัง หรือในบริเวณที่มีฝนตกชุกจะไม่เหมาะต่อการปลูกทุเรียนพันธุ์นี้ โดยเฉพาะเขตพื้นที่ปลูกทางภาคใต้มักพบทุเรียนพันธุ์หมอนทองเป็นโรคไส้ซึม และโรคเกี่ยวกับเปลือก อยู่บ่อยครั้ง แต่ถ้าพื้นที่ที่มีดินอุดมสมบูรณ์ และมีการดูแลรักษาดีสามารถให้น้ำได้อย่างเพียงพอในเวลา ที่ต้องการ ทุเรียนหมอนทองจะให้ผลผลิตดีมาก ซึ่งลักษณะเฉพาะของทุเรียนพันธุ์หมอนทอง จะเป็นทรงพุ่ม โปรงคล้ายรูปกรวยคว่ำ กิ่งใหญ่จะตั้งฉากกับลำต้นและจะยาวมาก จึงทำให้กิ่งอ่อนและลู่ลงด้านล่าง ลำต้น ไม่ตั้งฉากกับพื้นดิน บริเวณด้านหน้าผิวไม่เสมอเรียบ มีช่องระหว่างใบต่อใบห่างมาก ความยาวของใบจะยาว มากกว่าพันธุ์อื่น ๆ โดยเฉพาะส่วนปลายของใบจะยาวมากจนสังเกตได้ชัด

ดอกมีรูปร่างคล้ายผลละมุดฝรั่ง ส่วนของปลายดอกจะโค้งมน ก้านดอกสั้น มีความยาวประมาณ 3-4 เซนติเมตร ผลเมื่อโตเต็มที่ มีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม รูปร่างค่อนข้างยาว ปลายผลแหลม ร่องพุ่มมองเห็นชัดเจน มักจะพบมีพูใหญ่เพียงอันเดียว เรียกว่า “พูเอก” ฐานหนาม เป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่ จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า “เขี้ยวงู” ก้านผล

ใหญ่แข็งแรง เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้ง ไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อย และลีบเป็นส่วนใหญ่

1.3.2 พันธุ์ก้านยาว เป็นพันธุ์ที่มีต้นกำเนิดมาจากการเพาะเมล็ดพันธุ์ทองสุก มีลักษณะเด่นตรงที่มีก้านยาวมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ คือประมาณ 14 เซนติเมตร แต่มีข้อเสียคือจะทิ้งกิ่งง่าย ดังนั้นการปลูกจึงจำเป็นต้องมีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี ทุเรียนพันธุ์นี้จะมีลักษณะเฉพาะตรงทรงก้านสูงชะลูด เปลือกของลำต้นมีสะเก็ดเล็กน้อย มีก้านยาวและเกือบจะตั้งฉากกับลำต้น กิ่งจะแตกออกทางด้านข้างของลำต้นทั้งสองข้าง จะเห็นเป็นแผง ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ชัดเจนที่ต้นยังเล็ก ดอกเป็นรูปไข่ยาวรี ปลายดอกแหลม

ส่วนของก้านดอกจะยาวมาก ผลรูปทรงกลม มีหนามแน่น เห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพูในหนึ่งผล จะมี 5 พู แต่ละพูจะเจริญเติบโตเท่า ๆ กัน สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

1.3.3 พันธุ์ชะนี ทุเรียนพันธุ์นี้มีอยู่ 2 พวกด้วยกันคือ ชะนีใบใหญ่และชะนีใบเล็ก พันธุ์ใบใหญ่จะมีขนาดใหญ่และใต้ใบมีสีอ่อน คุณภาพเนื้อไม่ค่อยดี จึงไม่ค่อยมีคนนำมาขยายพันธุ์ปลูก แต่จะนิยมพันธุ์ใบเล็ก ซึ่งมีลักษณะใบเล็กกว่าและใต้ใบมีสีคล้ำ คุณภาพของเนื้อดีกว่า จึงนิยมนำมาขยายพันธุ์ปลูกกันอยู่ทั่วไป ทุเรียนพันธุ์นี้จัดเป็นพันธุ์เบาที่ให้ผลเร็ว ตามปกติผลจะแก่และเก็บได้ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม

ทุเรียนพันธุ์นี้จะเป็นทรงพุ่มลักษณะเป็นรูปฉัตร คือกิ่งที่อยู่ด้านล่าง ๆ จะยาวแล้วค่อย ๆ สั้นไปหายอด ใบมีขนาดเล็ก แผ่นใบหนาแข็งและกรอบ และจะยกตัวขึ้นเข้าหากันเป็นร่อง มักมีดอกดกเต็มต้น แต่ผลจะร่วงเกือบหมดไม่ค่อยจะติดผล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเกิดการแย่งอาหารกัน มีผลขนาดกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ทรงผลกลมยาว ตรงกลางป่องออก ส่วนด้านหัวจะเรียวและตอนท้ายป้านที่ชาวสวนมักจะเรียกว่า “ทรงหวด” ขั้วผลจะใหญ่แต่สั้น มีความยาวประมาณ 8 เซนติเมตร เนื้อสีเหลืองละเอียด รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย โดยเฉพาะมีกลีบน้อยที่สุด

1.3.4 พันธุ์กระดุม ทุเรียนพันธุ์นี้ มีลักษณะทรงพุ่มโปร่งรูปกรวย ใบใหญ่ ออกดอกและให้ผลเร็ว ผลเล็กมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กถี่สั้น ผลดกติดลูกง่าย ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่ม สีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

1.4 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของทุเรียน

การปลูกทุเรียนให้ได้ผลผลิตที่ดี จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ดังนี้

1.4.1 อุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส และไม่เกิน 46 องศาเซลเซียส ทุเรียนเป็นไม้ผลเขตร้อนชื้น จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในพื้นที่เขตร้อนที่มีน้ำค้างแข็งเพราะการเจริญเติบโตจะหยุดชะงัก อุณหภูมิที่ต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส จะทำให้ใบอ่อนร่วง ออกดอกยาก และติดผลน้อย

1.4.2 ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 30 % ความชื้นต่ำทำให้ใบแห้ง ใบร่วง และมีปัญหาเรื่องการผสมเกสรและการติดผล

1.4.3 ความยาวช่วงแสง 400-700 นาโนเมตร

1.4.4 ความเข้มข้นของแสง ต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่ในช่วงแรกของการเจริญเติบโต ต้องการร่มเงาหรือการพรางแสงประมาณ 30-40 % หากมีระยะปลูกคือ 8*8 หรือ 10*10 เมตร ปลูกได้ประมาณ 16-25 ต้น/ไร่ ซึ่งต้องมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ต้นทุเรียนมีโครงสร้างและทรงพุ่มโปร่ง เพื่อให้ใบได้รับแสงอย่างทั่วถึง สามารถสังเคราะห์แสงได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (ต้นทุเรียนจะเริ่มมีกิ่งแห้งและทิ้งกิ่งเมื่อระดับความเข้มแสงได้ทรงพุ่มน้อยกว่าหรือเท่ากับ 90 ไมโครโมล/ตารางเมตร/วินาที) การตัดแต่งกิ่งเพื่อทรงพุ่มโปร่ง นอกจากจะทำให้ประสิทธิภาพการสังเคราะห์แสงดีขึ้น (ใบได้รับแสงทั่วถึง) ยังส่งผลดีต่อการถ่ายเทอากาศช่วยลดความชื้นภายในทรงพุ่ม ความเสียหายจากการเข้าทำลายของเชื้อ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคสำคัญ เช่น โรคใบติดและโรคผลเน่าที่เกิดจากเชื้อราหลายชนิดที่เชื้อจะแพร่จากใบไปสู่ผล (ได้แก่ไฟทอปธอรา แอนแทรคโนส ลาซีโอติส-โพเดีย และโหมบซิส)

1.4.5 ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1,600-4,000 มิลลิเมตร/ปี การกระจายตัวของฝนดี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือน

1.4.6 ไม่เป็นพื้นที่ที่ลมกรรโชกแรง ลมแรงเสี่ยงต่อการทำให้กิ่งฉีกหรือหัก ต้นโคนล้ม โดยเฉพาะต้นทุเรียนที่กำลังติดผล จึงควรป้องกันด้วยการโยงกิ่งและผล

1.4.7 ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางไม่เกิน 650 เมตร

1.4.8 เป็นพื้นที่ราบหรือพื้นที่มีความลาดเอียงระดับ 1-3 % แต่ไม่ควรเกิน 15 % พื้นที่ซึ่งมีความลาดชันสูงมากไม่เหมาะจะทำสวนทุเรียน นอกจากจะมีปัญหาเรื่องการชะล้างและพังทลายของดินสูงแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานและการนำเครื่องมืออุปกรณ์ไปใช้งาน รวมถึงการขนย้ายผลผลิตออกจากสวน

1.4.9 เป็นพื้นที่ซึ่งน้ำท่วมไม่ถึง ทุเรียนอ่อนแอต่อสภาพน้ำท่วมขัง เพราะรากที่แช่น้ำขาดอากาศหายใจจะเน่า และการที่มีน้ำท่วมขังทำให้เชื้อไฟทอปธอราเข้าทำลายง่ายขึ้นอีกด้วย

1.4.10 เป็นดินร่วนปนทราย มีความสมบูรณ์สูง ระบายน้ำได้ดี

1.4.11 หน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร

1.4.12 ความเป็นกรด-ด่างของดิน 5.0-6.5 ถ้า pH สูงหรือต่ำเกินไป ธาตุอาหารพืชในดินจะอยู่ในรูปที่พืชไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

1.4.13 ค่าความเค็มของดินต่ำกว่า 4.0 เดซิซีเมนต์/เมตร (เป็นค่ามาตรฐานสำหรับพืชทั่วไป)

1.4.14 ปริมาณอินทรีย์วัตถุ 2-3 %

1.4.15 ปริมาณธาตุอาหารในดิน

- ฟอสฟอรัส 35-60 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- เหล็ก 60-70 มิลลิกรัม/ กิโลกรัม
- แมกนีเซียม 250-450 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- โบรอน 4-6 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- แคลเซียม 800-1,500 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- สังกะสี 3-15 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- แมงกานีส 20-60 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- ทองแดง 3-5 มิลลิกรัม/กิโลกรัม
- โพแทสเซียม 100-120 มิลลิกรัม/ กิโลกรัม

(เป็นปริมาณธาตุอาหารที่เหมาะสมในดินทั่วไป)

ดินที่ใช้ปลูกทุเรียนไประยะหนึ่งจะสูญเสียธาตุอาหารไปกับผลผลิตที่เก็บเกี่ยวในแต่ละปี และมีสภาพของดินเปลี่ยนไปตามวิธีการจัดการดินและปุ๋ยของแต่ละสวน จึงควรมีการวิเคราะห์ดินเพื่อตรวจสอบระดับธาตุอาหาร เพื่อเป็นแนวทางการใส่ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และต้นทุเรียนต้องการธาตุอาหารหลัก ธาตุรอง และจุลธาตุอย่างสมดุล เพื่อการเจริญเติบโต การติดผล และคุณภาพผลที่ดี

1.4.16 เป็นน้ำจากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ สารเคมี และโลหะหนัก ค่าความเป็นกรดต่างของน้ำระหว่าง 6.0-7.5 และค่าความเค็มของน้ำไม่เกิน 2 เดซิซีเมนต์/เมตร

1.4.17 ปริมาณความต้องการน้ำของทุเรียนแตกต่างกันในแต่ละพัฒนาการของพืช ความต้องการน้ำของพืช (มีหน่วยเป็นลิตร/พื้นที่ 1 ตาราง เมตร) คำนวณได้จาก

ความต้องการน้ำของพืช = ค่าสัมประสิทธิ์การใช้น้ำของพืช * ค่าศักยภาพระเหยน้ำของพืช

โดยที่ ค่าสัมประสิทธิ์การใช้น้ำของทุเรียนในแต่ละช่วง เป็นดังนี้

- ระยะพัฒนาด้านกิ่งก้านสาขา 0.60
- ระยะชักนำการออกดอก 0.00
- ระยะดอก 0.75
- ระยะติดผล 0.50
- ระยะผลอ่อน 0.60
- ระยะเจริญเติบโตของผล 0.85
- ระยะเริ่มสุกแก่ 0.75

ค่าศักยภาพระเหยน้ำของพืช ใช้ค่าอัตราการระเหยน้ำจากข้อมูลอุตุนิมวิทยา ซึ่งมีค่าแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และขึ้นกับฤดูกาล

ทุเรียนมีความต้องการน้ำต่อปีประมาณ 850-900 ลิตร/พื้นที่ใต้ทรงพุ่ม 1 ตารางเมตร หรือคิดเป็น 1,400 ลูกบาศก์เมตร/ไร่ แต่เนื่องจากได้รับน้ำส่วนหนึ่งจากฝนตามธรรมชาติ ดังนั้นในการทำสวนทุเรียนจึงควรเตรียมแหล่งน้ำไว้ให้เพียงพอเพื่อใช้ในชวงหน้าแล้ง ซึ่งเป็นระยะที่ทุเรียนกำลังติดผล พื้นที่สวนทุเรียน 1 ไร่ ควรเตรียมแหล่งน้ำไว้ประมาณ 600-800 ลูกบาศก์เมตร

ในช่วงชักนำการออกดอก ทุเรียนต้องผ่านช่วงแล้ง (ไม่ต้องการน้ำ) เป็นระยะเวลาติดต่อกัน 10-14 วัน และจุดวิกฤติของการขาดน้ำของทุเรียน อยู่ในระยะการเจริญเติบโตของผลที่อายุ 8-12 สัปดาห์ หลังดอกบาน หากขาดน้ำในช่วงดังกล่าว จะทำให้การพัฒนาของผลไม่สมบูรณ์ ผลมีรูปทรงบิดเบี้ยวและมีขนาดเล็ก แม้จะให้น้ำเพิ่มในภายหลังก็ไม่ช่วยให้รูปทรงและขนาดผลของทุเรียนดีขึ้น

1.5 ประโยชน์ของการปลูกทุเรียนระยะแคบ

การปลูกทุเรียนระยะแคบมีข้อดีหลายประการ โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรที่ต้องการเพิ่มผลผลิตและจัดการสวนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนี้

1.5.1 เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ การปลูกแบบระยะแคบทำให้มีจำนวนต้นทุเรียนต่อพื้นที่มากขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตรวมต่อไร่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับการปลูกแบบระยะห่าง

1.5.2 ลดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตชุดแรก ต้นทุเรียนที่ปลูกระยะแคบสามารถให้ผลผลิตได้เร็วขึ้น เนื่องจากการแข่งขันกันในเรื่องแสงแดดและธาตุอาหาร ทำให้ต้นเร่งการเติบโต

1.5.3 การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เหมาะสำหรับพื้นที่ขนาดเล็กที่ต้องการเพิ่มผลผลิต โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านขนาดที่ดิน

1.5.4 ควบคุมวัชพืชและศัตรูพืชได้ดีขึ้น หลังจากที่ดินทุเรียนเจริญเติบโตและกิ่งใบปกคลุมพื้นที่ วัชพืชจะมีโอกาสเจริญเติบโตน้อยลง ทำให้ลดต้นทุนและเวลาในการกำจัดวัชพืช

1.5.5 ลดต้นทุนในการบริหารจัดการสวน สามารถใช้ระบบน้ำหยดและระบบปุ๋ยแบบประหยัด ต้นทุนได้ดีกว่าการปลูกแบบระยะห่าง ลดการใช้แรงงานและเวลาที่ต้องเดินดูแลสวน

1.5.6 สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการสวนได้ง่าย หากต้นทุเรียนเริ่มโตแน่นเกินไป สามารถตัดแต่งหรือโค่นบางต้นออก เพื่อให้ต้นที่เหลือเติบโตได้ดีขึ้น

บทที่ 2

การเตรียมการก่อนปลูก

2.1 การเตรียมพื้นที่

2.1 พื้นที่ดอน ควรไถพรวนปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำภายในสวน ถ้าหากเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน ไม่ต้องไถพรวน

2.2 พื้นที่ลุ่ม หากเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมขังไม่มาก ให้นำดินมาเทกองตามผังปลูกสูงประมาณ 1 เมตร แล้วปลูกทุเรียนบนสันกลางของกองดิน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังมาก ให้ขุดร่องสวนขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำสวนให้มีขนาดร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกได้เป็นอย่างดี

2.3 ปลูกไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ไว้เป็นแนวบังสวน เช่น ต้นสักทอง เพื่อลดกำลังลมป้องกันต้นโคนล้มกิ่งหัก ผลและใบร่วงหล่น

2.2 การคัดเลือกสายพันธุ์

- ดูความต้องการของตลาด เช่น พันธุ์ทุเรียนหมอนทอง ชะนี ก้านยาว และกระดุม ถือว่าเป็นพันธุ์ที่มีการยอมรับของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมาก

- เลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคดี เช่น พันธุ์ชะนีมีความต้านทานต่อโรคคากเน่า โคนเน่าได้ดีพอสมควร

- พันธุ์ที่ออกดอกง่าย ได้แก่ พันธุ์กระดุมและชะนี เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ออกดอกก่อนพันธุ์อื่นๆ และสามารถขายได้ราคาดี

- พันธุ์ที่ให้ผลดกสม่ำเสมอ ได้แก่ พันธุ์กระดุม ก้านยาว และหมอนทอง ส่วนพันธุ์ชะนีสามารถให้ดอกดกได้ แต่มีการผสมเกสรติดน้อยมาก

- การเลือกพันธุ์ปลูกตามสภาพพื้นที่ถ้าหากพื้นที่มีฝนตกชุกในช่วงที่ผลทุเรียนแก่จัด ควรทำการเพาะปลูกพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคไส้ซิม ได้แก่ กระดุม และควรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกพันธุ์ชะนีและก้านยาว เพราะเป็นพันธุ์ที่เป็นโรคไส้ซิมได้ง่าย

บทที่ 3

การปลูกทุเรียนระยะแคบ

การปลูกทุเรียนระยะแคบเป็นเทคนิคการจัดระยะปลูกที่ช่วยเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ และสามารถจัดการต้นทุเรียนให้เติบโตได้ดีขึ้นในช่วงอายุที่ยังให้ผลผลิตสูง โดยมีหลักการและข้อควรพิจารณาดังนี้

3.1 กิ่งพันธุ์ต้องกิ่งกระโดง

กิ่งพันธุ์ที่นำมาปลูกทุเรียนนั้นถือว่ามีความสำคัญมาก พันธุ์ที่มาจากกิ่งกระโดงจะพุ่งตรงโตไวมาก มีความสมบูรณ์และแข็งแรงกว่ากิ่งทาบกิ่งที่มาจากกิ่งแขนง

3.2 การปลูกระยะแคบ

การปลูกทุเรียนระยะแคบเพื่อให้สะดวกในการจัดการ โดยการให้ปลูกเป็นระยะชิดแล้วบีบ ให้ทางแขนงออก 2 ข้าง ส่วนอีก 2 ด้านไม่เอา นั่นเป็นลักษณะทรงพุ่มที่ออกมาจะแบนเป็นรูปพัด เวลาจัดการก็จัดการแค่ 2 ด้าน ขณะเดียวกันให้คุมความสูงไว้ด้วยก็เท่ากับว่ากำหนดพื้นที่ที่จะให้ดอกผล ซึ่งจะคงที่ตลอดเวลาเมื่อโตเต็มที่ จะทำให้เจ้าของสวนสามารถประมาณการผลผลิตได้

ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้ต่อต้นย่อมน้อยกว่าทรงพุ่มที่เก็บได้รอบต้น แต่เมื่อเทียบต่อไร่แล้วเท่ากันหรืออาจมากกว่าด้วยซ้ำ เพราะได้จำนวนต้นมากกว่าเนื่องจากปลูกแบบระยะแคบ อย่างเช่น 3×7 เมตร = 21 ตารางเมตร ในขณะที่แบบดั้งเดิม 10×10 เมตร = 100 ตารางเมตร จะเห็นได้ว่า 100 ตารางเมตร ในระยะปลูก 3×7 เมตร สามารถปลูกได้เพิ่มถึง 5 ต้น ส่วนระยะชิดของทรงพุ่มที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าสามารถควบคุมด้านข้างได้มากน้อยเพียงใด แต่ความกว้างของทรงพุ่มที่สามารถทำได้คือ 4 เมตร คือทางแขนงออกข้างละ 2 เมตร แต่ต้องมีการตัดแต่งด้วยไมเช่นนั้นกิ่งจะยื่นออกไปเรื่อยๆ รวมถึงต้องควบคุมความสูง ไมเช่นนั้นเมื่อโดนบังแสงกิ่งก็จะตั้งขึ้นเพื่อหาแสง ทุเรียนสามารถขยายพุ่มออกได้ แต่ตัดมาถึงกิ่งใหญ่ไม่ได้ มีช่องว่างระหว่างแถว 3 เมตร ซึ่งกว้างพอให้เครื่องจักรกลเข้าทำงานได้ ส่วนความสูงของต้นที่ต้องควบคุม พิจารณาจากการการส่งผ่านของแสงเข้ามาในทรงพุ่ม จะได้ความสูงที่ประมาณ 4 เมตร สะดวกในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้สิ่งสำคัญของการปลูกไม้ผลจะต้องดูทิศทางลม และสร้างแนวไม้บังลม เพราะทุเรียนไม่ชอบลม เมื่อโดนลมกระโชกแรงจะทำให้ใบหลุดทั้งแถบได้

3.3 จัดโครงสร้างต้นตั้งแต่เล็กและไว้กิ่งให้เหมาะสม

การปลูกต้องจัดโครงสร้างให้ได้ก่อน โดยเริ่มพิจารณากิ่งต่างๆ ต้องมีส่วนของหน้าแข้ง (ต้นหลัก) ก่อน จากล่างสุดขึ้นมาประมาณ 80 เซนติเมตร เพื่อให้ด้านล่างโปร่งช่วยเรื่องถ่ายเทอากาศ เมื่อความชื้นลดลงเชื้อโรคก็ไม่แพร่ระบาด แต่ถ้าเตี้ยกว่านั้นจะรกและมีปัญหาเรื่องโคนเน่าตามมา และควรเลือกจำนวนกิ่ง

ไว้ตั้งแต่แรก เช่น กำหนดไว้ข้างละ 6 กิ่ง ทั้งนี้ถ้าผิดพลาดจะหากิ่งแทนไม่ได้ เมื่อสร้างแล้วต้องรักษาทรงนี้ไว้ให้ได้ตลอดชีวิตของต้นทุเรียน และควรยึดตัวโครงสร้างนี้ไว้ตลอด ต้องคุมด้านบนด้านข้างไว้ที่ระยะเดิม ส่วนใดที่แตก ยาวเลยออกไปให้ตัดแต่งออก ยอดต้องตัด ถ้ากระโดงขึ้นก็ต้องตัดออก

3.4 การตัดแต่งทรงพุ่ม

การตัดแต่งทรงพุ่มมีอยู่หลายแบบ หากต้องการตัดแต่งกระโดงต้องตัดออกตั้งแต่เริ่มต้น เห็นเมื่อไหร่ต้องเอาออกทันที ส่วนภายในอาจจะมิไปไว้ได้ถ้าแสงส่องถึง แต่ถ้าแสงส่องไม่ถึงใบข้างในต้องเอาออกให้หมด ซึ่งปกติแสงจะส่องเข้าไปในเรือนพุ่มประมาณ 1 เมตร พอกำหนดระยะปลูกแบบรูปพัด จะมี ช่องว่างระหว่างต้น 3 เมตร ช่องว่างนี้แสงสามารถส่องผ่านเข้าไปได้ทำให้สามารถไว้จำนวนใบเพิ่มขึ้นได้

ถ้าปลูกแบบระยะแคบทรงพัด ควรไว้กิ่ง 12 กิ่ง ข้างละ 6 กิ่ง ผลดีคือจะได้กิ่งขนาดใหญ่กว่า ท่อนแขนและรับน้ำหนักในตัวเองได้ ไม่จำเป็นต้องโยงกิ่ง โดย 1 ต้น ควรไว้ลูกประมาณ 40-50 ลูก ไว้กิ่งละประมาณ 4 ลูก ทำให้สามารถจัดตำแหน่งลูกได้ง่ายขึ้น ช่วยในเรื่องของการผสมเกสรได้ดีขึ้น ซึ่งเกษตรกรควรช่วยแมลงผสมเกสรด้วย เพื่อให้ทุเรียนทุกพุ่มมีเนื้อเต็ม เนื่องจากบางครั้งปล่อยให้แมลงผสมเกสรเอง อาจจะไม่เต็มทั้ง 5 พู

การจัดการทรงพุ่มที่ดีสามารถลดจำนวนแรงงานได้และไม่ต้องมีอุปกรณ์มาช่วยค้ำยัน จึงลดต้นทุนได้ ผลที่ตามมาอีก คือ เรื่องโรคและแมลงศัตรูก็จะลดลงเพราะว่าต้นโปร่ง ลดเรื่องสารเคมีในการป้องกันกำจัดแมลงลงได้ ลดแรงงานที่ต้องจ้างคนมาพ่นยา ซึ่งการตัดแต่งกิ่งอุปกรณ์ต้องคม เพื่อให้รอยแผลที่ตัดไม่เกิดการอยู่ยงเนา

3.5 การขึ้นลอนลูกฟูกเพื่อลดโรคในทุเรียน

การขึ้นลอนลูกฟูกช่วยลดเรื่องโรครากเน่าซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของทุเรียน เพราะเชื้อไฟทอพธอราเป็นราขึ้นดำและแพร่พันธุ์ไปกับน้ำ เมื่อรากทุเรียนแช่น้ำ รากจะปล่อยสารออกมาหล่อให้สปอร์ของเชื้อไฟทอพธอราเข้าไปหาได้ง่าย ดังนั้นถ้าขึ้นลอนลูกฟูก การระบายของรากก็จะดีขึ้น ไม่มีน้ำเหลือตกค้าง ปัญหาการสลัดดอกทิ้ง การรัดใบอ่อน และสลัดลูกอ่อน ก็จะไม่เกิดขึ้น

ทั้งนี้การขึ้นลอนลูกฟูกโดยปกติขนาดกว้างตามขนาดของระยะปลูก เช่น 4 เมตร ลูกฟูกก็ต้องกว้าง 4 เมตร ข้างละ 2 เมตร ลึก 1 เมตร ทำลักษณะกึ่งหลังเต่าให้น้ำลงสู่ที่ต่ำ รากก็จะไม่มีน้ำแช่ขัง

บทที่ 4

การดูแลรักษา

การดูแลรักษาทุเรียนให้เจริญเติบโตแข็งแรงและให้ผลผลิตที่ดี มีวิธีการดังนี้

4.1 การพรางแสงสำหรับต้นเล็ก โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าว ปักเป็นกระโจมครอบต้นทุเรียน หรือใช้ตาข่ายพรางแสง หรือปลูกต้นไม้โตเร็วแซมระหว่างแถวทุเรียน ให้มีระยะห่างระหว่างต้นของไม้โตเร็ว สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสงให้ต้นทุเรียนได้ประมาณ 30-40 % เช่น มะละกอและกล้วย เป็นต้น

4.2 การให้น้ำ

- การให้น้ำต้นทุเรียนช่วงที่ยังไม่ออกดอกออกผล คือเมื่อเริ่มทำการปลูกต้นทุเรียน จะต้องหมั่นให้น้ำอย่างสม่ำเสมอไม่ขาด จนกว่าต้นทุเรียนจะทำการตั้งตัวได้ ซึ่งปริมาณน้ำและการให้น้ำในปริมาณเท่าใดขึ้นอยู่กับชนิดของดินที่ทำการเพาะปลูกต้นทุเรียน และปริมาณน้ำฝนในบริเวณนั้นเป็นหลัก และเมื่อถึงหน้าร้อนสภาพดินที่ทำการเพาะปลูกทุเรียนจะเริ่มแห้งแล้ง ดังนั้นควรหาใบไม้ ฟางข้าว หรือหญ้าแห้งคลุมบริเวณโคนต้นไว้เพื่อรักษาความชื้นของหน้าดิน

- การให้น้ำในระยะเริ่มผลิตาดอกจนถึงดอกเริ่มบาน เมื่อต้นทุเรียนเริ่มออกดอกแล้ว ในช่วงนี้ให้คอยบังคับน้ำ โดยการให้น้ำน้อยเหมือนเดิมเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการแตกใบอ่อน จนกระทั่งสังเกตเห็นได้ชัดเจนว่า เริ่มเป็นตุ่มตาดอกในระยะไข่ปลา คือ จะเปลี่ยนจากสีน้ำตาลเป็นสีน้ำตาลอ่อนปนเขียว และดอกจะออกสม่ำเสมอทั่วทั้งต้น หลังจากนั้นให้เพิ่มปริมาณน้ำทีละนิด จนให้น้ำชุ่มตามปกติ และควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอเรื่อยไป อย่าให้น้อยหรือมากจนเกินไป เพราะจะทำให้ดอกของต้นทุเรียนร่วงหรือแตกเป็นใบอ่อนได้ ให้น้ำไปจนดอกเริ่มบาน

- การให้น้ำในระยะดอกเริ่มบานถึงระยะหางแย้ คือ เมื่อดอกเริ่มบานให้ลดปริมาณการให้น้ำลงเหลือ 1 ใน 3 ของการให้น้ำตามปกติ เพื่อเป็นการป้องกันการร่วงของดอก โดยเฉพาะพันธุ์ชะนี ซึ่งจะต้องทำการบังคับน้ำไปจนถึงดอกอยู่ในระยะหางแย้ หมายถึง ในระยะที่กลีบดอกร่วงจนหมดแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ส่วนก้านเกสรตัวเมียของดอกส่วนใหญ่จะแห้งเข้ามา 2 ใน 3 ส่วน ของความยาวก้านเกสรตัวเมีย

- การให้น้ำในระยะหางแย้จนถึงระยะก่อนเก็บเกี่ยว หลังจากระยะหางแย้แล้ว ควรค่อยๆเพิ่มปริมาณการให้น้ำขึ้นเรื่อยๆ จนปกติ เนื่องจากในระยะนี้ผลทุเรียนจะมีขนาดเท่ากับผลหมากดิบ และจะมีอายุประมาณ 4 สัปดาห์ หลังจากดอกได้รับการผสมเกสรแล้ว ก็เริ่มให้น้ำตามปกติเรื่อยไปจนผลทุเรียนเริ่มแก่

- ลดการให้น้ำในช่วงผลเริ่มแก่ ในการลดน้ำในช่วงผลแก่ นั้น เพื่อจะทำให้ผลทุเรียนเริ่มสุกเร็วขึ้น และเนื้อทุเรียนมีคุณภาพดี ดังนั้นควรลดการให้น้ำก่อนเก็บผลผลิตประมาณ 2-3 สัปดาห์

4.3 การตัดแต่งกิ่ง ดอก ผล และการค้ำยันต้นทุเรียน

4.3.1 การตัดแต่งกิ่งทุเรียนสามารถทำได้ 2 ระยะ คือ

(1) การตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลผลิต ควรทำการตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่มีอายุประมาณ 2 ปีขึ้นไป โดยการตัดจากกิ่งล่างสุดที่อยู่ห่างจากดินประมาณ 50-80 เซนติเมตร และทำการตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคกิ่งแห้งตาย กิ่งกระโดง และกิ่งที่อยู่ในทรงพุ่มที่มีปลายไม้ได้รับแสงแดดส่องเข้าถึง และกิ่งที่ทำมุมแคบกับลำต้นออกให้หมด เพื่อให้ทรงพุ่มของต้นทุเรียนโปร่งมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกโดยตลอด

(2) การตัดแต่งกิ่งต้นทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว ในระยะนี้ควรทำการตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคกิ่ง แห้งตาย กิ่งกระโดง และกิ่งที่อยู่ในทรงพุ่มออกให้หมด อย่าให้ทรงพุ่มโปร่งจนเกินไป เพราะจะทำให้ต้นขาดความสมบูรณ์ ดังนั้นจึงควรตัดแต่งกิ่งปีละ 2 ครั้ง โดยครั้งแรกจะทำการตัดแต่งกิ่ง ในช่วงก่อนการออกดอกประมาณ 2 เดือน และครั้งที่ 2 เมื่อทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว และหลังจากตัดแต่งกิ่งเสร็จทุกครั้งให้ใช้ปูนแดงหรือสารประกอบของทองแดงทาตรงรอยตัด เพื่อเป็นการป้องกันการเข้าไปทำลายของเชื้อรา

4.3.2 การตัดแต่งดอก สามารถแบ่งวิธีการตัดแต่งดอกตามสายพันธุ์ได้ดังนี้

(1) สำหรับทุเรียนพันธุ์ชะนี ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ออกดอกมาก แต่จะติดผลได้ยากกว่าพันธุ์อื่นๆ ดอกแรกจะออกเต็มที่แล้วกำลังจะบานและจะมีดอกแรกต่อมาเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ให้ปลิดดอกแรกหลังออกให้หมด สำหรับกรณีที่มีดอกแรกออกมาน้อยมาก ให้ปลอยดอกที่สองไว้จำนวนหนึ่ง แล้วปลิดดอกที่ไม่ต้องการทิ้ง

(2) ต้นทุเรียนพันธุ์อื่นๆ ที่มีการติดผลดี เช่น พันธุ์กระดุม หมอนทอง และก้านยาวนั้น ให้ทำการตัดแต่งดอกในระยะมะเขือพวง และทำการพิจารณาว่าจะเหลือดอกไว้มากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับขนาดของกิ่ง โดยปกติแล้วให้ตัดแต่งดอกที่ออกชุดเดียวกันให้เหลือประมาณ 5-7 พวง ในแต่ละกิ่ง ส่วนตำแหน่งที่เหมาะสมที่จะทำการเก็บดอกไว้คือ กิ่งขนาดเล็กและให้ห่างจากต้นประมาณ 6 นิ้ว และกิ่งขนาดใหญ่ให้ห่างจากต้นประมาณ 3 ฟุต นอกจากนี้ให้สังเกตความเข้มของสีกิ่งไม้ไม่ให้อ่อนหรือแก่จนเกินไป ส่วนดอกแรกหลังที่ออกมาใหม่ต้องปลิดทิ้งให้หมด

4.3.3 การตัดแต่งผล จะมีระยะตัดแต่ง 2 ครั้ง ดังนี้

(1) การตัดแต่งในระยะหางแย้ หลังจากที่ยอดดอกผสมเกสรไปแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ดอกที่ไม่ได้รับการผสมเกสรจะร่วงหลุดไปเอง เหลือแต่ผลที่ติดอยู่ในระยะหางแย้ ในช่วงนี้ควรทำการตัดแต่งผลที่มีลักษณะบิดเบี้ยว และที่อยู่ในตำแหน่งไม่เหมาะสมออกให้หมด

(2) การตัดแต่งผลในระยะผลหมากดิบ คือหลังจากที่ต้นทุเรียนติดผลประมาณ 4 สัปดาห์ ให้เกษตรกรทำการตัดแต่งผลอีกครั้ง และเหลือทิ้งไว้เฉพาะผลที่สมบูรณ์ตามตำแหน่งที่ต้องการ ในแต่ละจุดประมาณ 1-3 ผล ส่วนทุเรียนพันธุ์ชะนีให้เหลือไว้มากกว่าพันธุ์อื่นๆ และทิ้งไว้อีกประมาณ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงตัดแต่งผลให้เหลือปริมาณตามความต้องการ เพราะผลยังมีโอกาสร่วงหล่นอยู่

4.3.4 การค้ำยันและการโยงเชือก มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

(1) การใช้ไม้ค้ำยัน ควรใช้ไม้ไผ่ซึ่งมีความแข็งแรงและใช้งานได้เป็นปี ควรทำการค้ำยันกิ่งในตำแหน่งที่อยู่เหนือหรือใต้ผลเพียงเล็กน้อย ส่วนไม้ค้ำจะต้องปักหลักให้แน่น อย่าให้ไหวได้เมื่อลมแรง เพราะจะทำให้กิ่งทุเรียนได้รับความเสียหาย ในแต่ละกิ่งอาจจะใช้ไม้ประมาณ 1-3 อัน ขึ้นอยู่กับขนาดของกิ่งหรือขนาดของผล

(2) การผูกโยง ให้ใช้เชือกฟางหรือเชือกในลอนผูกเหนือหรือใต้ผลเพียงเล็กน้อย แล้วโยงขึ้นไปติดกับลำต้น หรือกิ่งบนที่แข็งแรงกว่า และในการโยงอย่าผูกเชือกให้แน่น เพื่อให้กิ่งเจริญเติบโตได้สะดวก ไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งอาหารไปเลี้ยงผล

4.4 การให้ปุ๋ย

4.4.1 การให้ปุ๋ยในช่วงที่ยังไม่ให้ผลผลิต ควรให้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 1:1:1 กับต้น ทุเรียนที่มีอายุประมาณ 1-2 ปี โดยให้ใส่ปุ๋ยประมาณ 0.5 กิโลกรัม/ต้น และเพิ่มปริมาณขึ้นเป็น 1 กิโลกรัม/ต้น/ปี โดยการแบ่งใส่ปุ๋ย 2-3 ครั้ง ให้ใส่หลังจากที่ทำการตัดแต่งกิ่งและกำจัดวัชพืชแล้ว และให้ใส่ปุ๋ยรวมกับปุ๋ยอินทรีย์

4.4.2 การใส่ปุ๋ยในช่วงหลังเก็บเกี่ยว ควรใส่ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นและใบให้มีความสมบูรณ์เต็มที่หลังจากที่ให้ผลผลิตแล้ว โดยการใส่ที่มีธาตุอาหารหลักครบ ด้วยสูตร 1:1:1 เช่น 13-13-13, 14-14-14 หรือ 15-15-15 ประมาณ 3-6 กิโลกรัม/ต้น โดยให้สังเกตจากอายุ ขนาดของต้น และความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่วนวิธีใส่ปุ๋ยให้ใช้วิธีหว่านในทรงพุ่มให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 50 เซนติเมตร และในระยะหลังจากการเก็บเกี่ยว ถ้าหากต้นทุเรียนที่ให้ผลตก จะแสดงอาการต้นโทรมควรเพิ่มปุ๋ยยูเรียให้กับต้นประมาณต้นละ 1 กิโลกรัม หรือหากมีรากโผล่ขึ้นมาเหนือดินจะต้องหาหน้าดินมาเสริมในบริเวณทรงพุ่ม

4.4.3 การให้ปุ๋ยเพื่อเร่งการออกดอกในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่ฝนทิ้งช่วง และยังมีแสงแดดเพียงพอให้ใส่ปุ๋ยสูตร 1:2:2 หรือ 1:3:3 สำหรับดินร่วน และ 1:2:1 สำหรับดินเหนียว หรือดินลูกรัง เช่น 8-24-24, 9-24-24, 12-24-24 หรือ 12-24-15 ประมาณต้นละ 3-6 กิโลกรัม โดยให้ใส่แบบหว่านในทรงพุ่มเช่นเดียวกับการใส่ปุ๋ยครั้งแรก ซึ่งทุเรียนที่มีอายุมากๆ ดินจะเป็นกรด และขาดธาตุอาหารรอง จึงควรเพิ่มธาตุอาหารรองไปด้วย คือธาตุแมกนีเซียม แคลเซียม และกำมะถัน พร้อมกับปรับสภาพดิน ด้วยการใส่ปูนขาว

4.4.4 การใส่ปุ๋ยทุเรียนหลังติดผลแล้ว ประมาณ 2 สัปดาห์ ระยะนี้ผลทุเรียนเริ่มขยายโตขึ้น หากพบว่าต้นใดไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ควรเพิ่มปุ๋ยสูตร 8-24-24, 9-24-24 หรือ 12-12-17 ต้นละ 1-2 กิโลกรัม ทั้งนี้มีวิธีการใส่ปุ๋ย 2 แบบ คือ

(1) แบบเตรียมหลุมปลูก ให้ทำการแบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองก้นหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ส่วนการใส่ปุ๋ยครั้งต่อไปให้ทำเช่นเดียวกันทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ให้ใส่โดยการโรยรอบต้น ให้ปุ๋ยห่างจากโคนต้นประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย และการใส่ปุ๋ยครั้งต่อไปให้โรยปุ๋ยบริเวณรอยขอบของการพรวนดินกลบปุ๋ยในครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

(2) แบบนั่งแท่นหรือยกโคก ให้ใส่ปุ๋ยครั้งแรกเมื่อต้นทุเรียนเริ่มแตกใบอ่อนครั้งแรกแล้ว การใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยวิธีการโรยรอบต้นห่างจากโคนต้นประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย ส่วนการใส่ในครั้งต่อไปให้โรยปุ๋ยบริเวณรอยขอบของการพรวนดินกลบปุ๋ยในครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

บทที่ 5

โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญของทุเรียน

ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่ก็มีโรคและแมลงศัตรูที่อาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตได้ ดังนี้

5.1 แมลงศัตรู

- เพลี้ยไก่แจ้ ตัวเต็มวัยและตัวอ่อน ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบหงิกงอ ถ้าระบาดมากทำให้ใบอ่อนร่วงและยอดแห้งตาย วิธีป้องกันกำจัด คือ กระตุ้นให้ทุเรียนแตกยอดอ่อน อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ ติดตั้งกับดักกาวเหนียว ฉีดพ่นสารฆ่าแมลง เมื่อพบยอดถูกทำลายมากกว่า 30 % หรือใช้สารเคมีกลุ่มคาร์บาริล เช่น เซฟวิน-85 อัตรา 45-60 กรัม/น้ำ 1 ปีบ ฉีดพ่นทุก 15 วัน ช่วงแตกใบอ่อน หรือพบว่ามีการระบาดอยู่ โดยพยายามฉีดตรงโคนใต้ใบทุเรียน เนื่องจากเพลี้ยพวกนี้ชอบเกาะอยู่ตามใต้ใบ

- เพลี้ยไฟ ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอกและผลอ่อน ทำให้ดอกแห้งและร่วงได้ หนามเป็นแผล ในระยะดอกอ่อนและดอกบานจะพบเพลี้ยไฟตามดอก ถ้าดอกบานจะอาศัยอยู่ตามเกสรกลีบดอก ทำให้การผสมเกสรไม่สมบูรณ์และดอกร่วง ระยะทางแย้ไหม-ผลอ่อน จะพบตามซอกหนามทุเรียน ทำให้หนามทุเรียนติดกัน เมื่อลูกโตจะเป็นทุเรียนหนามจิบหรือหนามติด

- เพลี้ยจักจั่นฝอย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อน ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบ ทำให้ใบบิดงอ มีอาการไหม้บริเวณขอบใบ หากระบาดในช่วงใบอ่อนจะทำให้ใบร่วง วิธีการป้องกันกำจัด คือ กระตุ้นให้ทุเรียนแตกยอดอ่อนพร้อมกับอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ ติดตั้งกับดักกาวเหนียว ฉีดพ่นสารฆ่าแมลง เมื่อพบยอดถูกทำลายมากกว่า 30 %

- เพลี้ยแป้ง ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากผล โดยมีมดช่วยคาบพาไปยังส่วนต่างๆ ของต้นทุเรียน ทำให้ผลแฉะแกร็น และเชื้อราเข้าทำลายซ้ำ วิธีการป้องกันกำจัด คือ ตัดผลที่ไม่สมบูรณ์และถูกเพลี้ยแป้งทำลายไปเผาทำลาย ฉีดพ่นน้ำให้เพลี้ยแป้งหลุดร่วงออกจากผล หรือใช้น้ำผสมไวท์ออยล์ อัตรา 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร ฉีดพ่น จะช่วยในการกำจัดเพลี้ยแป้งได้ดีเช่นกัน ส่วนสารฆ่าแมลงที่ใช้ได้ผลในการควบคุมเพลี้ยแป้ง คือ คลอร์ไพริฟอส (ลอร์สแบน 40 % อีซี, ไพรีเน็กซ์ 20 % อีซี) อัตรา 30 มิลลิลิตร หรือเมทิดาไทออน (ซูปราไซด์ 40 % อีซี) อัตรา 30 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร โดยเฉพาะต้น ที่พบเพลี้ยแป้งทำลายเท่านั้น และไม่ควรปลูกพืชอาศัยของเพลี้ยแป้งในบริเวณสวนทุเรียน ฉีดพ่นสารฆ่าแมลง เมื่อผลถูกทำลาย 20 % ต่อต้น

- ไรแดงแอฟริกัน ตัวเต็มวัยและตัวอ่อน ดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณผิวใบทุเรียน ทำให้ใบร่วง โดยเฉพาะตามแนวเส้นกลางใบ ทำให้เป็นจุดประสีขาวกระจายอยู่ทั่วไปบนใบในระยะแรก ต่อมา

จุดประสานสีขาวนี้จะแผ่ขยายออกไปเป็นบริเวณกว้างจนทั่วทั้งใบ วิธีการป้องกันกำจัด คือ ฉีดพ่นน้ำเข้าไปในทรงพุ่ม อนุรักษศัตรูธรรมชาติของไรแดง ฉีดพ่นสารเคมี เมื่อพบใบแก่ถูกทำลายมากกว่า 25% ได้แก่ propargite อัตรา 0.04 5% หรือ hexythiazox อัตรา 0.04 % หรือ amitraz อัตรา 0.03 % โดยใช้สลับชนิดกัน เพื่อป้องกันไรดื้อต่อสาร และควรใช้สารฆ่าไรเมื่อจำเป็นเท่านั้น

- หนอนกินข้าวผล ตัวหนอนกัดแทะข้าวและเปลือกผลทุเรียนทำให้เป็นแผลเสียคุณภาพ วิธีการป้องกันกำจัด คือ อนุรักษศัตรูธรรมชาติ ตัดผลที่ถูกทำลายทิ้ง ฉีดพ่นสารฆ่าแมลง เมื่อผลถูกทำลายมากกว่า 10 % /ต้น โดยใช้เชื้อบาซิลลัส ทรินจิเอนซิส (บีที) อัตรา 20-30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร เมื่อพบหนอนกินข้าวผล 1-2 ตัว/ผล ควรใช้สลับกับสารสะเดา โดยใช้เมล็ดสะเดาบดละเอียด 1 กิโลกรัม/น้ำ 20 ลิตร แช่ทิ้งไว้ 12 ชั่วโมง กรองกากสะเดาออกด้วยผ้าขาวบาง นำสารสะเดาที่ได้มาผสมกับสารจับใบ ไตรตัน ซีเอส 7 (TRITON CS7) 2 มิลลิลิตร แล้วนำไปใช้ทันที ใช้ฉีดพ่นเมื่อพบหนอน 1-2 ตัว/ผล และหยุดใช้ก่อนเก็บเกี่ยวผล 15 วัน เพื่อให้สีผลทุเรียนเขียวเป็นปกติ

- หนอนเจาะผล ตัวหนอนกัดกินและทำรังบริเวณผิวผลทุเรียน หากเจาะกินเข้าไปถึงเนื้อ จะทำให้ผลเน่าเมื่อสุก วิธีการป้องกันกำจัด คือ อนุรักษศัตรูธรรมชาติ ตัดแต่งผลที่ติดกันเป็นคู่และไม่สมบูรณ์ จับตัวหนอนทำลาย ตัดผลที่ถูกทำลายทิ้ง เมื่อพบไข่หรือตัวหนอนเข้าทำลายให้ฉีดพ่นด้วยสารฆ่าแมลงที่มีประสิทธิภาพหากจำเป็น เช่น แลมบ์ดาไซฮาโลทริน (คาราเต้ 5 % อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตร หรือคลอร์ไพริฟอส (ลอร์สแบน 40 % อีซี) อัตรา 20 มิลลิลิตร หรือคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ 20 % อีซี) อัตรา 50 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร

- หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน ตัวหนอนเจาะไข่เข้าไปกัดกินเมล็ดและถ่ายมูลออกมา ทำให้เนื้อทุเรียนเปราะเปื้อนเสียหาย หนอนอาศัยในผลทุเรียนจนกระทั่งผลแก่ เมื่อหนอนโตเต็มที่ หรือถ้าผลร่วงก่อนจะเจาะรูออกมาเข้าดักแด้ในดิน วิธีการป้องกันกำจัด คือ ตัดผลที่ถูกทำลายทิ้ง ฉีดพ่นสารฆ่าแมลง เมื่อพบว่าตัวเต็มวัย เริ่มระบาดให้ใช้ไดอะซินอน (บาซูติน 60 % อีซี) อัตรา 40 มิลลิลิตร หรือคาร์บาริล (เซฟวิน 85% ดับบลิวพี) อัตรา 50 กรัม/น้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 7-10 วัน

5.2 โรคของทุเรียน

- โรครากเน่าและโคนเน่า เกิดจากเชื้อราเจริญเติบโตเข้าไปทำลายทุเรียนทั้งที่โคนต้น ลำต้น กิ่ง และราก โดยจะสังเกตได้จากต้นที่เป็นโรคนี้นี้จะมีใบดำน ไม่เป็นมัน และสีจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีเหลือง แล้วร่วงหล่น ต้นที่เป็นโรคจะแสดงอาการเน่าและใบเหี่ยว ผลที่ต้นหรือกิ่งจะเน่าเป็นจุดฉ่ำน้ำ เปลือกจะเน่าเป็นสีน้ำตาลและมีเมือกไหลออกมา ซึ่งจะสังเกตได้ในเวลาเช้าหรือช่วงที่มีอากาศชื้น เมื่อถากเปลือกออกจะเห็นเปลือกด้านในมีสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลเข้ม และถ้าขุดดูรากจะพบว่าที่รากแก้วและรากฝอย

ถูกทำลายเน่าเป็นสีน้ำตาล ทำให้ต้นทุเรียนทรุดโทรม และตายในที่สุด การป้องกันกำจัด คือ ตัดแต่งกิ่งทุเรียนให้โปร่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก และเก็บส่วนที่เป็นโรคนำไปเผาทำลาย อย่าให้น้ำขังและบริเวณโคนต้น ถ้าบริเวณที่เป็นโรคออกเพียงบาง ๆ แล้วใช้สารเคมีจำพวกเมทาแลกซิลหรือฟอสเอทิลอะลูมิเนียมผสมน้ำทาบริเวณที่ถากออก

- โรคผลเน่า เกิดจากเชื้อราเข้าทำลาย ส่วนใหญ่จะเริ่มเข้าทำลายบริเวณปลายผลหรือก้นผล โดยจะเกิดจุดเล็ก ๆ สีน้ำตาลจาง ๆ ปนเทา แล้วขยายตัวออกไปตามเปลือกผล ทำให้รอยแบ่งของเปลือกแตกออกจากกันได้ง่าย เมื่อผ่าตรวจดูภายในผลจะพบว่าเนื้อเยื่อโดยรอบของเปลือกจะเน่าเข้าสีน้ำตาล ส่วนที่พื้เนื้อหุ้มเมล็ดนั้นจะเน่าและมีสีเหลืองปนน้ำตาล แล้วลุกลามเป็นหมดทุกพื้ นอกจากนี้ผลที่ถูกทำลายจะร่วงหล่นก่อนกำหนด การป้องกันกำจัด คือ เก็บผลที่เป็นโรคผลเน่าไปเผาทำลายเสีย ควรฉีดพ่นสารแคปตาโฟลในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 1 เดือน ฉีดพ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดเชื้อราจำพวกเมทาแลกซิลหรือฟอสเอทิลอะลูมิเนียม หลังจากทุเรียนติดผลแล้ว 2 เดือน

- โรคใบติด เกิดจากเชื้อรา โรคนี้จะระบาดมากในช่วงฤดูฝน ลักษณะอาการบนใบที่พบจะมีรอยคล้าย ๆ ภูน้ำร้อนลวก ขอบแผลไม่แน่นอน อาจเริ่มที่ปลายใบ กลางใบ หรือโคนใบ แล้วลุกลามจนเป็นทั้งใบ และจะสังเกตเห็นเส้นใยสีขาววนลวดแผ่ปกคลุมคล้ายใยแมงมุมแผ่ไปตามผิวใบ ใบที่ถูกทำลายจะร่วงหล่นไปในที่สุด ถ้าใบที่เป็นโรคไปสัมผัสกับใบที่ปกติไม่ว่าจะเป็นใบที่อยู่ล่าง ๆ หรือใบที่อยู่เหนือกว่าใบปกตินั้นก็จะเป็นโรคใบติดได้เช่นกัน การป้องกันกำจัด คือ ไม่ควรปลูกทุเรียนให้ชิดกันเกินไปเพราะจะทำให้ทรงพุ่มประสานกัน เกิดเป็นโรคติดต่อกันได้ง่าย ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคเผาทำลายเสีย ตลอดจนทำความสะอาดบริเวณ โคนต้นโดยเก็บใบที่เป็นโรคเผาทำลาย ฉีดพ่นด้วยสารเคมี เช่น คาร์เบนดาซิม ไทอะเบนดาโซล หรือคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ พ่นทุก 5-7 วัน/ครั้ง

- โรคจุดสนิม เกิดจากพืชชั้นต่ำพวกสาหร่าย ทำความเสียหายให้กับทุเรียนโดยดูดอาหารจากใบ ทำให้ต้นทรุดโทรม อาการของโรคจะพบทั้งที่ใบและกิ่ง ที่ใบจะปรากฏเป็นจุดหรือดวงสีเทาอ่อนปนเขียว แล้วจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลคล้ายสนิม มีลักษณะเป็นขุยคล้ายกำมะหยี่ ส่วนการทำลายที่กิ่งนั้นจะทำให้เปลือกหนา ซึ่งนานเข้าจะทำให้เปลือกแตก กิ่งแห้งและทรุดโทรมในเวลาต่อมา การป้องกันกำจัด คือ ตัดกิ่งที่เป็นโรคเผาทำลายทิ้งเสีย ฉีดพ่นด้วยสารเคมีจำพวกคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์

- โรคราสีชมพู เกิดจากเชื้อราเข้าทำลายกิ่งโดยเฉพาะบริเวณง่ามกิ่งซึ่งมีผลทำให้ไม่มีสีเหลืองร่วงหล่นไปคล้ายกับอาการกิ่งแห้งและใบร่วงที่เกิดจากโรคโคนเน่า แต่จะสังเกตเห็นเส้นใยของเชื้อรา มีลักษณะเป็นขุยสีชมพูปกคลุมบริเวณโคนกิ่งที่มีใบแห้งนั้น และทำให้เปลือกของกิ่งทุเรียนปริแตกและล่อนจากเนื้อไม้ เมื่อถากเปลือก จะพบว่าเนื้อไม้ภายในมีสีน้ำตาล ถ้าเกิดรอบกิ่งจะทำให้กิ่งทุเรียนแห้งตาย

ในที่สุด การป้องกันกำจัด คือ ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคเผาทำลายทิ้งเสีย และตัดแต่งกิ่งทุเรียนให้โปร่งเพื่อให้
อากาศถ่ายเทได้สะดวก ฉีดพ่นด้วยสารเคมีจำพวกคอปเปอร์ออกซิคลอไรด์

- โรคราแป้ง เกิดจากเชื้อราเข้าทำลายผลทุเรียนตั้งแต่เริ่มติดผลอ่อนจนกระทั่งผลแก่ ผิวที่ผลอ่อน
จะมีผงสีขาวๆ คล้ายโรยด้วยแป้ง และผลอ่อนก็จะร่วงไป แต่ถ้าเชื้อโรคเข้าทำลาย เมื่อผลโตแล้วจะทำให้ผล
แก่มีสีผิวที่ผิดปกติ การป้องกันกำจัด คือ นำผลทุเรียนที่ร่วงหล่นไปเผาทำลาย ฉีดพ่นด้วยกำมะถันผงละลาย
น้ำในขณะที่ทุเรียนเริ่มติดผล

บทที่ 6

การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวทุเรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะหากเก็บเกี่ยวเร็วเกินไป ผลทุเรียนจะไม่สุก และไม่มีรสชาติที่ดี แต่หากเก็บช้าเกินไป ทุเรียนอาจสุกเกินไปและเสียหายได้ง่าย มีวิธีการดังนี้

- นับอายุผล ตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยว เวลา 90-100 วัน สำหรับพันธุ์กระดุม , 105-110 วัน สำหรับพันธุ์ชะนี และ 120-135 วัน สำหรับพันธุ์หมอนทอง

- สังเกตก้านผล เมื่อผลทุเรียนเริ่มแก่ ก้านผลจะแข็งและมีสีเขียวเข้มขึ้น เมื่อสัมผัสจะรู้สึกสากมือ บริเวณ ปากปลิงจะบวมโต เห็นรอยต่อชัดเจน เมื่อจับก้านผลแล้วแกว่งผลทุเรียน จะรู้สึกว่าก้านผลมีสปริงมากขึ้น

- สังเกตหนาม ปลายหนามจะแห้ง สีน้ำตาลเข้มเปราะและหักง่าย หนามกางออก ร่องหนามห่าง เมื่อปีบหนามเข้าหากัน จะรู้สึกว่าสปริง

- สังเกตรอยแยกระหว่างพู ผลทุเรียนที่แก่จัดจะสังเกตเห็นรอยแยกบนพูได้อย่างชัดเจน ยกเว้นบางพันธุ์ที่ลักษณะดังกล่าวไม่ปรากฏชัดเจน เช่น ก้านยาว

- การเคาะเปลือก เมื่อเคาะผลทุเรียนที่แก่จัดจะมีเสียงดังโปรง ๆ เสียงหนักหรือเบาแตกต่างกันไปขึ้นกับพันธุ์ทุเรียน

- สังเกตสีเนื้อ สีเนื้อทุเรียนจะเปลี่ยน จากสีขาวเป็นสีเหลืองอ่อนหรือเหลืองเข้ม ตามลักษณะประจำ ของแต่ละพันธุ์ และความแก่ที่ต่างกัน

- การปล่อยให้ผลทุเรียนร่วง ปกติดอกทุเรียนแต่ละรุ่นในต้นเดียวกัน จะบานไม่พร้อมกัน (แตกต่างกัน ไม่เกิน 10 วัน) ดังนั้นเมื่อมีผลทุเรียนบนต้นเริ่มแก่ สุก และร่วง ก็เป็นสัญญาณเตือนว่าทุเรียนที่เหลือบนต้นเริ่มแก่ สามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว

- การชิมปลิง เมื่อตัดชั่วผลหรือปลิง ของผลทุเรียนแก่จัด จะพบว่ามีน้ำใสไม่ข้นเหนียวเหมือนทุเรียนอ่อน และเมื่อชิมดูจะมีรสหวาน

ทำการเก็บเกี่ยวโดยให้ใช้มีดคมๆ ตัดก้านผลส่วนที่อยู่เหนือปากปลิงขึ้นมาประมาณ 3 นิ้ว เพื่อให้ผลหลุดจากต้น และส่งลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้น ใช้กระสอบป่านตัวรับผล หรือใช้วิธีโยยเชือกลงมาวางผลลงในช่องไม้ไผ่ หรือในพื้นที่ที่เตรียมไว้ พยายามหลีกเลี่ยงการวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อราที่อยู่ในดิน ส่วนการเก็บเกี่ยวแบบคนเดียว คือ เมื่อทำการคัดลูกทุเรียนได้แล้วจะตัด ใช้ปลายเชือกผูกก้านผลให้เป็นเงื่อนเป็น แล้วโยยเชือกให้ผลลงถึงพื้นดินแล้วกระตุก ให้เงื่อน

เป็นหลุด วิธีจะซ้ากว่าวิธีแรก แต่ผลทุเรียนที่ได้จะไม่บอบช้ำและเสียหาย นอกจากนี้การใช้วิธีการใช้ไม้ยาวผูกมัดไว้ตรงปลาย และตีตะกร้อรองรับ เมื่อทำการเลือกผลได้แล้วให้ใช้มีดตัดขั้วผล ผลจะหล่นลงสู่ตะกร้อพอดี จากนั้นจึงวางผลไว้ที่โคนต้น หรือนำไปใส่ตะกร้าที่เตรียมเอาไว้

บทที่ 7

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวทุเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิตและเพิ่มมูลค่าให้กับทุเรียนก่อนถึงมือผู้บริโภค ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

- การคัดเลือกและคัดแยกผล

- >> คัดแยกทุเรียนที่มีขนาด น้ำหนัก และความสุกที่เหมาะสม
- >> แยกผลที่มีตำหนิหรือมีปัญหา เช่น ผิวแตกหรือโดนแมลงกัดกิน

- การทำความสะอาด

- >> เช็ดทำความสะอาดผลทุเรียนเพื่อขจัดฝุ่นและสิ่งสกปรก
- >> บางกรณีอาจใช้น้ำสะอาดฉีดล้างเบาๆ แล้วผึ่งให้แห้ง

- การบ่มให้สุก (ถ้าจำเป็น)

- >> หากต้องการให้ทุเรียนสุกสม่ำเสมอ อาจบ่มโดยเก็บไว้ในที่มีอุณหภูมิและความชื้นเหมาะสม
- >> หลีกเลี่ยงการวางผลทุเรียนซ้อนทับกันเพื่อลดความเสียหาย

- การห่อหุ้มและบรรจุภัณฑ์

- >> ห่อหุ้มทุเรียนด้วยกระดาษเพื่อป้องกันน้ำยางไหล
- >> ใช้ลังไม้หรือกล่องกระดาษที่มีการระบายอากาศดี
- >> รองพื้นด้วยกระดาษหรือฟองน้ำกันกระแทก

- การเก็บรักษา

- >> ควรเก็บทุเรียนในที่เย็นและอากาศถ่ายเทสะดวก
- >> หากเป็นการขนส่งระยะไกล อาจต้องใช้ห้องเย็นที่อุณหภูมิประมาณ 13-15 °C

- การขนส่ง

- >> วางทุเรียนในแนวตั้งให้หัวชี้ขึ้นเพื่อลดแรงกระแทก
- >> ใช้รถขนส่งที่มีการควบคุมอุณหภูมิหากจำเป็น

- การตรวจสอบคุณภาพก่อนจำหน่าย

- >> ตรวจสอบความสุก กลิ่น และความเสียหาย ก่อนนำส่งตลาด
- >> หากจำหน่ายแบบแกะเนื้อ ควรใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะอาดและปิดสนิท

บทที่ 8

บทสรุป

8.1 แนวทางการปลูกทุเรียนระยะแคบ

การปลูกทุเรียนระยะแคบเป็นเทคนิคที่ช่วยเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่และจัดการสวนได้ง่ายขึ้น ซึ่งมีแนวทางการปลูก ดังนี้

8.1.1 การเลือกพันธุ์ทุเรียน ควรเลือกพันธุ์ที่มีลำต้นไม่สูงมากและให้ผลผลิตเร็ว เช่น

- หมอนทอง : ยอดนิยม โตเร็ว ติดผลดก
- ชะนี : รสชาติดี ทนทานต่อโรค
- ก้านยาว : คุณภาพดี ราคาสูง

8.1.2 ระยะปลูกที่เหมาะสมสำหรับระยะแคบ เช่น

- 4*4 เมตร (100 ต้น/ไร่)
- 5*5 เมตร (64 ต้น/ไร่)
- 3*7 เมตร (76 ต้น/ไร่)
- 4*7 เมตร (57 ต้น/ไร่)

8.1.3 การเตรียมดินและแปลงปลูก

- ไถพรวนดิน และปรับพื้นที่ให้มีการระบายน้ำดี
- ขุดหลุมขนาด 50*50*50 เซนติเมตร และผสมดินกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก
- ควรมีระบบน้ำหยดหรือระบบร่องน้ำเพื่อช่วยให้รากไม่เน่า

8.1.4 การดูแลรักษา

- การให้น้ำ : ต้องสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงแล้ง หลีกเลี่ยงน้ำขัง
- การใส่ปุ๋ย : ใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ 15-15-15 ช่วงแรก และเสริมโพแทสเซียมเมื่อเริ่มติดผล
- การตัดแต่งกิ่ง: สำคัญมากในการปลูกระยะชิด เพื่อป้องกันกิ่งซ้อนทับกันและเพิ่มการระบายอากาศ

8.1.5 การควบคุมศัตรูพืชและโรค

- ฝ้าระวังโรครากเน่าโคนเน่า (ใช้สารป้องกัน เช่น ไตรโคเดอร์มา)
- ป้องกันหนอนเจาะผลและเพลี้ยไฟด้วยสารชีวภาพหรือสารเคมีที่เหมาะสม

8.1.6 การบังคับให้ต้นเตี้ยและควบคุมทรงพุ่ม

- ใช้การตัดแต่งกิ่งอย่างสม่ำเสมอ
- ควบคุมความสูงของต้นไม้ไม่เกิน 4 เมตร เพื่อให้ดูแลและเก็บเกี่ยวได้ง่าย

ข้อดีของการปลูกทุเรียนระยะแคบ

- เก็บเกี่ยวผลผลิตได้เร็วขึ้น
- เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่
- ดูแลจัดการง่ายกว่าทุเรียนต้นสูง
- ลดจำนวนแรงงาน
- ลดต้นทุนการผลิต

8.2 แนวโน้มและอนาคตของการปลูกทุเรียนระยะแคบ

การปลูกทุเรียนระยะแคบเป็นทางเลือกที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและทำให้การจัดการสวนมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว หากมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยและคัดเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสม อนาคตของการปลูกทุเรียนระยะชิดจะมีศักยภาพในการเติบโตและตอบโจทย์ความต้องการของตลาดได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมวิชาการเกษตร. การออกแบบสวนทุเรียนระยะชิด แนวตั้ง [ออนไลน์]. <https://www.doa.go.th/plan/wp-content/uploads/2023/08/511.1-การจัดทรงทุเรียนรูปแบบต่างๆ-แน.>
21 มีนาคม 2566.

กรมวิชาการเกษตร. เตือนภัยการผลิตพืช [ออนไลน์]. <https://at.doa.go.th/ew/>
22 มกราคม 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. คู่มือนักวิชาการกรมส่งเสริมการเกษตร ทุเรียน [ออนไลน์]. http://www.agriman.doae.go.th/home/t.n/t.n1/3fruit_Requirement/01_Durian.pdf
22 มกราคม 2566.

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ [ออนไลน์]. <https://drive.google.com/file/d/1ItI3jw1hsQxx1B9P4p6m-zdZXKegX1lm/view>. 22 มีนาคม 2566

ศิริพร วรกุลดำรงชัย. การสร้างสวนทุเรียนระยะชิดสำหรับการเกษตรยุคใหม่ [ออนไลน์]. https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/index.php?/kukr/search_detail/result/344248. 20 มีนาคม 2566